

Jože Horvat z Jožetom Hudečkom

HORVAT: Znano je, da si s prozo sodeloval že pri Besedi (1955) in Reviji 57 (1959), toda težišče tvojega dela se je potem premaknilo na novinarstvo, in ljudje so te dolga leta poznali kot TV-novinarja in komentatorja. Toda res znan si postal nekako v zadnjih petih letih, ko so izšle tvoje glavne prozne knjige: če omenim le osrednje – *Ulice mojega predmestja* (1996), *Golobar* (1997), *Klic z jezera* (1998), *Moje hiše* (1999) in zdaj *Gluhota* (2001). S tem ne mislim, da kot novinar nisi bil znan, ampak da si zdaj kot pisatelj drugače ugleden. Za kakšno razliko gre tu, kakšno javno priznanje je biti znan novinar in biti znan pisatelj?

HUDEČEK: Ustavil bi se najprej pri vprašanju, zakaj oboje, novinarstvo in hkrati literatura. Imen novinarjev v literaturi in dobrih pisateljev v novinarstvu je dolga vrsta, od J. P. Sartra, A. Camusa pa do Hemingwaya in drugih. Kar mrgoli novinarjev, ki so prerasli v literate, in pisateljev, ki so se obenem

ukvarjali z novinarstvom. Zelo preprosto je: ves svet ve, da se od literature živeti ne da. In da je pisatelj mnogokrat lahko lačen, zlasti pa še žejen, je nedvomno motiv, zaradi katerega je treba služiti denar, pri tem pa je morda najbližje pisateljevemu načinu življenja novinarski življenjski slog. Zato se jih največ začne ukvarjati z novinarstvom, pozneje pa presedlajo v literaturo, in ko se človek dovolj uveljavi, lahko, posebno včasih kje na Zahodu, od svoje literature in prevajanja tudi živi. Sicer pa pisatelji, kot je znano, delajo vse mogoče reči, ne samo da so novinarji.

HORVAT: Življenjski slog pisatelja in novinarja je podoben, toda njun jezik se razlikuje. Ne predstavlja novinarski jezik ovire za pisatelja?

HUDEČEK: Novinarski in pisateljski jezik sta si zelo zelo navzkriž in mnogim pisateljem se v slabem pomenu pozna, da se ukvarjajo z novinarstvom. V literaturo prinašajo novinarski jezik, vendar ne tako, kot ga je prinesel Hemingway, ki je iz tega naredil slog, ampak banalizirajo že itak problematičen jezik, zlasti slovenski, v katerem uporabniki opletajo levo in desno in se pravzaprav ne ve dobro, kaj je pisateljski, kaj knjižni, kaj novinarski jezik in kaj jezik plemenitejšega novinarstva itd. Zato sem se v tistem času odločil za posebno smer in so me zato tudi zmerjali, me naredili za izdajalca, ker sem šel na televizijo. No, delati na televiziji je bilo takrat za nekatere modno početje, a po drugi plati je bil ta poklic zlahka dosegljiv, saj ljudi ni bilo dovolj in so praktično sprejeli vsakogar, kdor je prišel tja in rekel, oprostite, do prvega v tem mesecu nimam od česa živeti, ali lahko pri vas kaj delam ...? Tako kot takrat, ko sem bil gimnazijec in sem šel po hišah in stanovalce vpraševal, ali jim lahko zmečem premog v klet ali drva znosim v prvo nadstropje. Ja, tako je bilo takrat s televizijo in tako sem za skromen honorar delal leto in pol, verujoč, da sem redno nastavljen, toda zavarovali me niso.

HORVAT: Toda ali ni novinarstvo tudi poklic, ki lahko pozitivno vpliva na pisateljevanje, saj v njem opravljaš neko zelo konkretno, nič abstraktno, temveč resnično, z življenjem povezano delo?

HUDEČEK: To drži, a reči sem hotel, da mi je TV-poklic prihranil nekaj novinarskega pisanja, čeprav sem seveda pisal, a le po deset ali nekaj več vrstic, ne pa dolgih člankov. Šele daljši članki, recimo od 4 do 10 strani, pa so tisti, ki se morajo ravnati po pravilih novinarskega jezika. Kajti na TV sem moral mnogo več govoriti kot pisati, govorjenje pa me je izurilo v smer, v katero si nikoli nisem mislil, da bi kdaj zavil vanjo. Nikoli si nisem mislil, da bi postal nekakšen govorec – pa sem kljub temu postal. Do tega me je pripeljala vaja, in ko sem opazil, da govoriti znam, sem govor začel gojiti in si služiti kruh z obliko novinarstva, ki je drugačna od pisanja, moje pisanje pa je ostalo ob strani, deviško nedotaknjeno in ne zbanalizirano. Kar pa zadeva poklic »sredi življenja«

– TV je bila takrat še ustanova oziroma inštitucija, ki je bila zaželeno, in najjasneje se je tudi pri nas kazalo in potrjevalo, kar je rekel McLuhan – da tisto, česar na TV ni, tudi ne obstaja. Vse se je merilo po tem, kdo je kdaj nastopil na TV.

HORVAT: Se ti zdi ta absolutizacije TV resnična, pravilna?

HUDEČEK: Mislim – cum grano salis –, da je to res. V veliki meri so ljudje v tistem prvem času naše TV, zlasti v šestdesetih letih, sodili in vrednotili stvari po tem, ali so se pojavile na TV, in po tem, kaj je bilo tam rečeno. To je bilo do določene mere podobno nekdanji prižnici, s katere so kaj ali koga obsodili ali pohvalili: tisto je veljalo in obstalo, vse drugo pa ni imelo velike vrednosti. Jaz imam sicer objektivno, na dejstvih zgrajeno mnenje o TV, o njeni vrednosti, o tistem, kaj tam kdo reče. Vendar je tudi dejstvo, da tako je, da ljudje tako sodijo, in temu se ne moremo izogniti, pa naj nam bo še tako žal.

HORVAT: Da se vrnem malo nazaj: kakšna se ti zdita »znanost« novinarja in ugled pisatelja, je med tema oznakama ... razloček?

HUDEČEK: Vsekakor. Med novinarjem in pisateljem je približno taka razlika kot med pevcem zabavne glasbe in resnim opernim pevcem ali pevcem v resnem zboru, kjer ljudje znajo brati note, medtem ko je pevec zabavne glasbe v glavnem priučen, čeprav – če drevi nastopi, se jutri njegovo ime že sveti v reklamah in projekcije njegovega imena gredo na oblake itd. – pa čeprav ga bodo čez 14 dni, ko ga dohiti nahod in ne bo mogel peti, ljudje že pozabili.

HORVAT: Razloček, ki sem ga omenjal, je morda tudi v tem, da ugled novinarja prihaja iz druge socialne plasti kot ugled pisatelja, saj ima ta odmev v nekoliko drugačnih sprejemnikih kot novinar? Ni prvi bolj vezan na svet politike in vsakodnevne aktualnosti, drugi predvsem na okolje kulture ...?

HUDEČEK: No, moja gornja primerjava je morda šla malo predaleč, a moja beseda, kadar ne gre za literaturo, je običajno govorjena, ta pa mora biti pretirana, drastična, da jo ljudje sploh slišijo, sicer je vse govorjenje zaman. Sicer pa gre pri novinarjih za velike razlike, kar oba dobro veva; obstaja različna publika, ki kontaktira z novinarjevim delom in je pripravljena sprejemati njegovo sporočilo, kot je različna tudi tista publika, ki bere kulturne novinarje, njihove komentarje in članke, glose in kolumne, in tista, ki se ukvarja s politično ali gospodarsko problematiko. Vem, da gospodarski novinar, kolikor ni komentator in zelo drastičen, zajedljiv opisovalec sodobnega sveta, nikoli ne bo dosegel posebne popularnosti, ljudje skoraj ne bodo vedeli za njegovo ime, ga ne bodo pozdravljali in mu telefonirali, da je kaj napak ali prav povedal – v nasprotju od tega pa bodo novinarja, ki se ukvarja s politiko, zlasti

z zunanjo in v zadnjem času pri nas tudi z notranjo, prepoznavali na cesti, zlasti odkar so si v časnikih izmislili, da ob člankih objavljajo tudi novinarjevo fotografijo. A tudi kulturnega novinarja bo neka specifična publika prepoznavala, ga nagovarjala, z njim kontaktirala in velikokrat se zgodi, da se kulturni novinarji potrudijo in povzdignejo sami sebe skozi svoje kritike in komentarje v ocenjevalce kulturnega življenja, v tiste, ki pomenijo mero, so zato v nenehnem dialogu s svojo publiko in se kot taki lahko dvignejo še naprej v esejiste in same pisatelje.

HORVAT: Kaj lahko poveš o motivih za to, da si se zlasti v zadnjih letih tako intenzivno ukvarjal z literaturo in stopil z njo v javnost?

HUDEČEK: Pisanje se pri meni pravzaprav začne v otroških letih. Moj stric je bil tiskar, moja starša sta hodila k njemu vsako nedeljo na obiske in tam sem vselej videl vse nove knjige, ki so bile natisnjene v »stričevi« tiskarni in jih je prinašal domov. Zelo zgodaj sem se naučil brati in pisati – pri štirih letih sem bral in pisal – in beroč pravljice sem užival v nekem virtualnem svetu slovenske mladinske literature. Seveda pa sem zašel tudi na stranpot in bral literaturo, ki, kot bi rekla moja mama, ni bila zame. Tako mi je nekoč prišla v roko poljudno napisana knjiga o porodništvu, iz katere se izvedel, kako pride na svet otrok, in sem potem pred vso družino izjavil, »kaj me pa fopate« – hočem reči, da sem zelo vneto prebiral tudi knjige založbe Modra ptica, pa tudi druge in na neki način sem plezal navzgor ter postajal vedno bolj zahteven. Prebral sem praktično vsako knjigo, ki je tedaj, ko mi je bilo šest ali sedem let, izšla, prebiral sem Slovenčevo knjižnico in zlasti predvojne mladinske tiske. Bil sem silno srečen, živeč v prostoru, ki je bil kajpak izmišljen, a nadvse privlačen, in bežal se vanj, kajti bila je vojna, knjige pa, še posebno, če so bile ilustrirane, so bile tista dolina miru, o kateri so vsi sanjali. Kajti reči še moram, da sem zelo rad prebiral tudi ilustrirane knjige, iz česar izhaja tudi moja ljubezen do slikarstva. Še dolgo potem so zame obstajali slikarji, ki so bili tudi ilustratorji, Hinko Smrekar, Maksim Gaspari, Elko Justin, Božidar Jakac, Gvido Birola in drugi, pri vseh teh sem v tistih zelo zgodnjih letih dobro ločeval risbe enega in drugega. Tako sem prišel do Andersena, ki ga imam še danes strašno rad in je s svojim načinom pisanja in gledanja na svet mnogo bolj vplival name kot marsikdo, ki so mi ga pripisali kasneje in ga sploh nisem poznal. Do Andersena pa nisem prišel tako, da bi mi kdo rekel, da je sijajen in ga je treba brati – ne, v izložbi pri Schwentnerju sem zagledal njegovo knjigo Sedem pravljič za modrijane in modrijančke, na naslovni strani pa je bila Smrekarjeva risba. Oče mi jo je kupil in knjigo sem začel brati – in kasneje nikoli nisem zagledal Andersenove knjige, ne da bi mi jo kdo tudi kupil. Moja literatura se je začela pravzaprav v tistih neskončno dolgih pogovorih z mamo v medvojnem času. Mama je ogromno brala, in kadar sva kje koga srečala, ki je imel opravka z literaturo, mi ga je pokazala. Oče je recimo poznal Rudolfa Kresala, ki mi ga je tudi nekoč pokazal, kar je bilo zame čudo božje.

HORVAT: Mogoče si Kresala zato omenil v *Gluhoti*, saj mu glavni lik Bukovnik šiva obleko?

HUDEČEK: Ja, recimo, da je to zato. Najbrž, kajpak! – Tako je bilo pisanje zame neka sveta dolžnost ali poslanstvo, ki je namenjeno izbrancem. In jaz ne bi bil jaz, če ne bi samemu sebi želel takega poklica, torej, če si ne bi želel biti eden teh izbrancev. In s šolskimi nalogami sem želel priti malček dlje.

HORVAT: Ali pisateljstvo zdaj vendarle pojmuješ nekoliko drugače, saj zdaj to ni več le imeniten poklic, odhajanje v virtualni svet, ampak tudi težavno, včasih morda težaško delo?

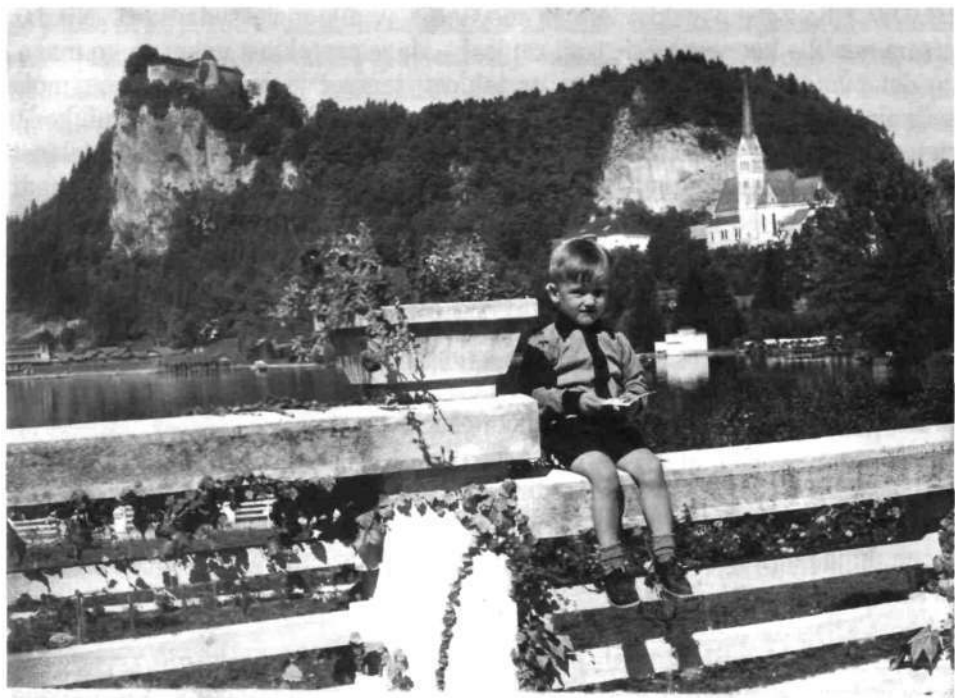
HUDEČEK: To je zdaj ustvarjanje virtualnega sveta, ne uhajanje vanj, varno zatočišče kot tedaj v mladosti. Danes je to ustvarjanje sveta, kar je zame tisto, kar je potrebno, in izpolnjevanje neke naloge, ki jo čutiš v samem sebi in ji ne moreš uiti, namreč da stvari, ki jih vidiš, moraš ponoviti v nekem drugem svetu, dopolniti s svojo lastno idejo in gledanjem na svet, s svojim lastnim ustvarjanjem zatočišča pred vsem zlom. To je svet, v katerega bi rad postavil samega sebe – in vtem ko pišeš, se postavljaš vanj –, in svet, v katerega bi rad poslal ljudi, ki jim to privoščiš. Moj bog, naj mi ne bo zamerjeno, ampak vse stvari na svetu obstajajo, da bi bile opisane.

HORVAT: Tvoj ustvarjeni svet sestoji, grobo rečeno, iz dveh delov: resničnega sveta, ki si ga doživljal v mladosti in ga simbolizira zlasti stara, predmestna Ljubljana, in sveta kulture, ki si ga živel zelo intenzivno in v njem delal. Kako pri pisanju čutiš razmerje med tema deloma človeškega okolja?

HUDEČEK: Mislim, da je silno važna predvsem ena zadeva. Nietzsche nekje pravi: Ni večje domišljavosti, kot je domišljavost najskromnejšega človeka, ki pa se ima za človeka sredi narave, ne za njen del. Po mojem je treba predvsem gledati na vse, kar je okoli nas, kot na nekaj, kar je ustvarila narava, tista pranarava, kar raste iz nje, drevesa itd., itd. – kot tudi na tisto, kar ustvari človek. Oboje moramo gledati kot enoto, kot enoviti svet, ki sta ga ustvarila narava in pa človek kot njena roka. Nič ni takega v naravi, kar ne bi ustvarila narava, in tudi tisto, za kar si domišljamo, da smo ustvarili mi, je ustvarila narava skozi nas kot obliko svojega orodja.

HORVAT: Pomeni, da duh narave ustvarja skozi človeka tudi tisto, kar se v tvojih knjigah kaže kot likovna kultura?

HUDEČEK: Tudi slikarstvo, kiparstvo je delo narave. Če v svoji literaturi posnamem neko sliko, kip ali kar koli že, kar je ustvaril človek, opisujem naravo.

HORVAT: V kolikšni meri je katera tvoja knjiga delo narave, ne pa tebe osebno?

HUDEČEK: Normalno, da je delo narave! Tudi če tega ne verjamem ali se temu upiram, se tega zavedam ali ne, sem podložen zakonom narave, in globoko sem prepričan, da je vse, kar se z nami dogaja in za kar mislimo, da počnemo mi, pravzaprav oblika funkcioniranja te narave. Tega seveda nikoli ne bomo priznali, a v naravi nas je preveč, zato nas tolče z aidsi, rakom itd., ponekod izumirajo cele pokrajine, ker nas je preveč in narava to ve, mi pa ne.

HORVAT: Obstaja v naravi nekakšna panteistična zavest?

HUDEČEK: Ne mislim tako, nisem panteist. Prepričan pa sem, da je narava v svojem teku in funkcioniranju – ne morem reči modrejša, ker bi s tem rekel, da ima um – ampak mnogo bolje organizirana in programirana tudi za prihodnost, kot si to upamo in dovoljujemo misliti.

HORVAT: Kljub temu bi vprašal, kako sprejemaš samo zgodovino in jo prenašaš v svoje pisanje, pri čemer je potrebna in tudi opazna izbira časa. Opazna so recimo trideseta leta, o katerih govoriš, pa tudi povojna leta. Sta ti obdobji zanimivi, ker si ju intenzivno doživljal, ali zato, ker vsebujeta pomemben zgodovinski vidik sam po sebi?

HUDEČEK: Zgodovinski vidik je moj vidik, vidik moje sedanjosti. Nikdar nisem mislil – kot sem nekje tudi zapisal –, da je preteklost nekaj zunaj mene. Je del mene, ergo ni nikakršna preteklost, temveč je moja sedanjost, moja sedanjost pa je seštevek vseh preteklih trenutkov, saj sedanjosti itak ni, ker v tistem hipu, ko se sedanjosti zavem, je ta že preteklost. Torej je samo preteklost sedanjost, iz katere živim in agiram, kar koli ustvarjam. Česa drugega v imeni itak ni. In tudi vsa prihodnost je samo projekcija preteklosti.

HORVAT: To je za literaturo značilno, saj je njena boginja od starih Grkov dalje Mnemozina, boginja spomina in mati muz, spomin pa je bistveno povezan s preteklostjo. Vendar se po nekaterih avantgardnih pojmovanjih umetnik odpoveduje preteklosti in se osredotoča na ta trenutek, na prihodnost, saj čas ne prihaja iz preteklosti, ampak iz prihodnosti ...

HUDEČEK: V vsakem primeru trdim, da sedanjosti ni, prihodnost – če bo – bo, preteklost pa je danes tukaj in edino ta je tista, ki se je zavedam. Moja zavest je edina, ki jo po Kantovi gnoseološki poti lahko dokažem. To pomeni: preteklost, to sem jaz.

HORVAT: V sklepnih stavkih pripovedi *Za progo* (v *Mojih hišah*) prvoosebni pripovedovalec izjavi, da je »videl čas, ki ne mine«. Je to prihodnji čas? Ali pa je čas »skrivnost«, kot pravi Thomas Mann?

HUDEČEK: Če bi čas ne bil tak, kot bojda je – bojda, ker o njem vemo samo tisto, kar nam je o njem sporočeno: jaz od včeraj sebi od danes sporočam, kaj je čas, kajti jaz od včeraj sem neki drug človek kot jaz od danes –, bi moja sedanjost ne bila tako slikovita, tako lepa in zanimiva ter mnogolična. Če pretekli čas ne bi bil vključen v današnji čas, kajti pretekli čas pojmem samo kot kapital svoje sedanjosti, če torej sedanjost je, bi te slikovitosti ne bilo in tedaj v čas tudi ne bi verjel. Tako pa se mi zdi, da so tudi plasti, skozi katere se prebijam do pravih spoznanj, tiste, ki mi dokazujejo, da čas obstaja in je preprosto treba verjeti, da je.

HORVAT: Toda za trideseta leta več v glavnem iz nekih drugih virov, ne iz sebe, svojega spomina?

HUDEČEK: Trideseta leta sem doživljal samo štiri leta kot otrok. Teh let se spominjam jaz sam, a večinoma vendarle bolj skozi pripovedovanja moje matere. Vsa štirideseta leta sem preživel ne v sedanjosti, ampak v preteklosti, v spominih moje matere. Kajti med odhajanjem v Trnovo in med potjo domov pa med kuhanjem večerje mi je mati nenehoma pripovedovala o tem, kako je bilo lepo, ko vojne še ni bilo, to pa so bila trideseta leta. Kajti takrat smo hodili na Bled, k njej domov v Trbovlje, takrat so bile procesije za Rešnje telo in dogajale so se same lepe reči, bile

so potice in bil je beli kruh in na mizi šunka za veliko noč, na božičnem drevesu so viseli piškoti – iz tega se mi je v glavi ustvarjal nekakšen mit o tem desetletju, ki je bilo tako zelo očarljivo. V tem smislu sem živel neko mladost, ki ni bila moja, ampak mladost moje matere, in tako sem v bistvu materino mladost živel vsa tista medvojna in povojna leta, ko mi je bilo odvzeto tisto, kar bi si kot otrok zaslužil. Tedaj sem se naučil živeti v tujih spominih, ta način življenja pa sem enostavno nadaljeval s tem, da sem živel v svojih lastnih spominih, ki sem jih neprestano pestoval v sebi in obnavljal. V letih po vojni pa mi je manjkalo tisto, kar so mi nosili s seboj kot medvojnemu otroku Gaspari pa Smrekar in sploh literatura, meni na primer silno ljub pisatelj Jože Tomažič s svojim neizmerno lepim slovenskim jezikom, in Janez Jalen, mojstra, ki ju danes menda sploh ne poznamo, pri čemer sta bila tako Jalen kot Tomažič po vojni celo na indeksu.

HORVAT: Vendar so Jalna pozneje precej ponatiskovali in njegove Bobre pozna veliko mladih?

HUDEČEK: Že, toda letos maja je bila 110-letnica njegovega rojstva in o njem ni nihče zinil niti besede.

HORVAT: Omenil si zgleden, sijajen Tomažičev jezik. Tudi tvoj stavek je zgrajen izredno zanimivo, presenetljivo v estetskem in sporočilnem smislu. Kakšen napor vlagaš, če lahko tako rečem, v njegovo oblikovanje? Kakšen mora biti tvoj stavek?

HUDEČEK: Ko sem leta 1959 prišel v službo na TV in začel pisati neke tekstiče, so mi rekli, da moj jezik ni za na TV, češ da slovenski jezik prezira dolg stavek. Tisti popoldan sem potlej šel na obisk k Jušu Kozaku – še danes sem ponosen, ker sva se poznala in sva bila prijatelja –, ki pa me je takoj potolažil, da naj se zaradi tega nič ne sekiram, kajti zapomnim naj si: kratek stavek je kratka misel. Ne da bi na to kakor koli mislil, kadar pišem – in tudi tedaj tisti moj dolgi stavek na TV ni nastal zato, ker bi bil to že vedel –, ampak meni se preprosto zdi, da se mora lok, ki ga misel ima in ki se nadaljuje v neki drugi, logično s prvo povezani misli, ločiti od drugih in biti usločen nad nekim prostorom, ki ga zaobjema in govori o širini, razprostranjenosti, do horizonta segajoči dolgosti misli, ki jo izražaš. Kadar gre za dialog in za opisovanje dogajanja med ljudmi, zahteva to zelo kratek stavek. Če pa pripoveduješ o stvari, ki je statična, ki se razprostira tudi v času, si ne predstavljam, da bi lahko govoril z drugačnim stavkom kot z dolgo periodo, ki ima svoje vrinjene stavke in stranpoti, na koncu pa logični zaključek, krono vsega tistega, kar se je medtem dogajalo.

HORVAT: Tvoj odnos do jezika je videti zelo zavesten, saj je tudi v Gluhoti govor celo o smislu vejic v stavku – ta smisel da je tak kot »zajtrk in kosilo v življenju (glavnega lika) Otmarja Bukovnika« ...

HUDEČEK: Gotovo, gotovo. Stavki je dogajanje, zame je del življenja. Vsak del življenja pa ima velikanske in pomembne elemente, kot jih ima življenje samo. Vsi ti elementi so zastopani v še tako drobnem stavku. In če pogledaš Flaubertev stavki! Kaj se tam zgodi od začetka do konca stavka in kako je ta vključen v odstavek in kako je ta vključen v neko daljšo pripoved – to je zame fantastično.

HORVAT: In Proustova perioda?

HUDEČEK: Tudi njegova, zagotovo. Proust je pojem dolgega stavka oziroma periode, najdaljša menda obsega dve strani.

HORVAT: Toda ko oblikuješ zgodbo – kako jo oblikuješ, se »navrže« sama in razvija samodejno?

HUDEČEK: Ker si prej omenil *Gluhoto*, naj se ustavim pri njeni zgodbi. Oblikoval sem jo na poseben način. Če vzamem, da je pred mano kvadrat, je na njem spodaj ves čas trajajoča ideja, ki se do konca vleče in se na koncu pravzaprav ne spremeni, razen da dobi novo barvo. Zgoraj je zgradba, kjer se kriminalni del zgodbe proti koncu vedno bolj oži, kopni, vedno bolj pa raste drugi del te zgodbe, erotični, katerega pomen se veča. Nazadnje ostane le še repek te osnovne filozofije človeka, ki od začetka do konca ne spregovori niti besede. Seveda pa so zgodbe različne. Najprej so v moji glavi in včasih so malček meglene in ponekod se opajajo z duhovitimi obrati, ponekod samo z lepoto stavka, ki naj karakterizira začetek in konec štorije. Strašno srečen pa sem, če imam sformuliran začetek in konec zgodbe – tedaj sedem za stroj in zgodba začne dobivati meso in kri. Mnogokrat gre seveda povsem drugačna pota, kot jih je hodila v moji glavi, čeprav se nikoli ne spremeni osnovna ideja. Toda ideja se razraste, drevo dobi nove veje in velikokrat se zgodi, da se ena izmed številnih med pisanjem nastalih idej razvije v nosilno idejo vse knjige.

HORVAT: Kako si prišel na idejo za *Gluhoto*? Prek notice, ki je bila objavljena v Spieglu in jo postavljaš na začetek romana, saj ni videti avtobiografska, kot so morda katere druge?

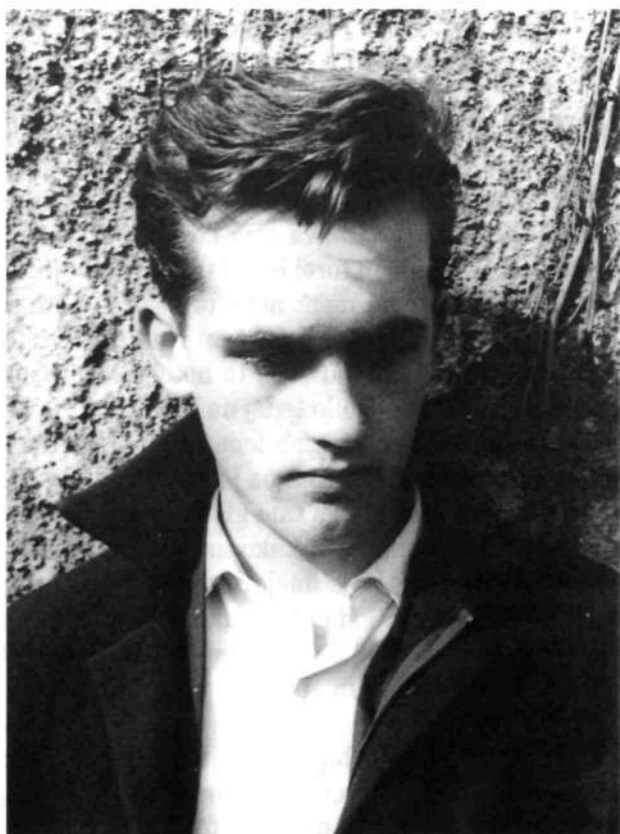
HUDEČEK: Tista notica je bolj ilustracija, a po mojem zelo dobro izraža celotno idejo. Prvič – in tu se vračava na misel, da novinar lahko od svojega poklica tudi profitira – preprosto so me boleli v živo stari ljudje, ki so jim pomrli vsi prijatelji in sorodniki in so živeli popolnoma sami. Gledal sem svojega očeta, preden je umrl; kako je tekal po celem mestu, da bi srečal koga, s komer bi se lahko pogovoril – z menoj se ni mogel, ker seveda nisem bil njegova generacija –, pa ni našel nikogar. Prijatelj iz svoje generacije ni imel več, on je ostal tu kot fragment, kot relik. Tedaj je samota za preživelega grozna. Tako sem skušal naslikati človeka, ki pa mu ljudje s svojim svetom, s smerjo, v katero se ta svet razvija, njegov položaj še otežujemo.

HORVAT: Sam si že dejal in sem hotel vprašati, zakaj glavni lik Otmar Bukovnik v vsej *Gluhoti* ne spregovori besede? Zaradi blokade njegove samote?

HUDEČEK: Gospod Bukovnik od začetka do konca ne spregovori besede, ker je pač nima s kom. Samopostrežnica je narejena tako, da v njej ni treba govoriti, in blagajničarke ti ne privoščijo niti ene besede. Gostilna je narejena tako, da v njej bobni rok, in ne s kom, niti sam s seboj se ne moreš pogovarjati. Prijatelji umro, ostaneš kakor mrtev vrabec na cesti.

HORVAT: Med nepričakovanim srečanjem z dr. Jeločnikom na terasi hiše, v kateri oba stanujeta, ga Otmar Bukovnik nehote porine čez ograjo, da pade na ulico in se ubije. Toda Bukovnik si tega ne žene k srcu in si ne očita umora, saj se šele sredi knjige začne spraševati, kaj je storil. Zakaj tako pozno?

HUDEČEK: Ker sem njegov strah za obstanek postavil nad zavedanje krivde. Poleg tega se sam krivde niti ne zave, saj Jeločnika niti ni hotel pokončati in niti ne misli, da je to zares storil. Krivde zase ne prizna.

HORVAT: Ko proti koncu pripovedi nekje v mestu prisluškuje nekemu pogovoru skupine ljudi, izve, da je Jeločnik najbrž naredil samomor, češ to je že itak nameraval storiti. Takrat se čuti olajšanega, a gre v cerkev in se spove odprtemu tabernaklju. Kot da je takrat začutil nekakšno krivdo?

HUDEČEK: Takrat se je zavedal, da se ni zavedal, kaj bi lahko bilo njegovo dejanje. In da je zapadel moči strahu pred tem, da ga bodo našli. Bolj razmišlja, kako bi samega sebe rešil, in šele potem, ko izve, da ne velja za krivega, se zave, da v bistvu vendarle je kriv.

HORVAT: Se ti zdi, da je taka etična zavest posameznika nekaj pomembnega – ali je to le še balast iskane svobode?

HUDEČEK: Ni balast, ampak silno pomembna zadeva, ki je hvala bogu vedno močnejša, a včasih prehuda, in zaradi tega smo v takšni moralni situaciji, v kakršni smo.

HORVAT: Pripoved se konča s prizorom, v katerem Bukovnik razmišlja o svobodi, v katero bi se nazadnje rad umaknil, nekam na Jezersko. Ni to tudi zanj nekaj iluzornega?

HUDEČEK: To je to, ja, to je morala cele vrste mojih knjig. Ja, nekaj iluzornega je. Namreč moč in veljava iluzije nad realiteto. Zdi se mi, da je iluzija tista, po kateri hrepenimo, v katero se zatekamo, ki je naša rešitev in zaradi nje še vedno eksistiramo. Ko sva prej govorila o času, tj. preteklosti in sedanjosti: preteklost je iluzija in torej je sedanjost sploh iluzorna. Bukovnik zaide na tisto Jezersko, ki ima pri meni neke otroške korenine, saj je bil moj oče prijatelj jezerskega župnika, ki je imel tam hotelček. Očeta, ki je bil gostinec, je nekoč dvakrat prosil, da bi mu vodil ta hotel čez poletno sezono, in oče je za določen čas pristal – mama je bila tedaj na Bledu, kjer je delala v hotelu Toplice – in me vzel s sabo, tega se strašno lepo spominjam. Po vojni, ko sem že lahko sam organiziral kakšno pot, pa me je oče prosil, da bi mu pomagal priti do Jezerskega. To sem storil in ga tam gledal, kako je ves nostalgičen hodil od točke do točke svojega spomina in kako mu je bilo lepo. In jaz sam še zdaj velikokrat grem na Jezersko, ki je imelo zame še neki drug pomen; kajti bilo je tudi na meji, onstran katere si dobil marsikaj, česar tukaj nisi, od cigaret dalje, in si skratka imel občutek, da je na oni strani svet svobode. Sicer pa je nekaj tega občutja že v *Golobarju*.

HORVAT: Zdaj baje odhajaš s TV in ne boš več novinar. Kako boš lahko v takem statusu dojemal in sprejemal ta praktični vsakdanji svet, ne da bi bil, da tako rečem, v srži njegovega dogajanja?

HUDEČEK: Ne bo problema, na TV bom še delal, čeprav ne v tem vsakodnevem pogonu. Delal bom nekatere večje oddaje, kot so polnočni klub idr., kolikor jih ne bodo ukinili, kot so že večino dobrih oddaj. K temu me je vodstvo TV povabilo, in to bom prav rad počel, enkrat ali dvakrat na mesec. Sicer pa mi upokojitev omogoča, da se bom lahko lotil nekaterih projektov, za katere potrebuješ daljši kontinuirano prosti čas, se pravi leto ali dve, ne da bi razmišljal, kam moraš danes hitro iti, ampak se usedeš za računalnik in delaš, dokler gre. V tem oziru je po upokojitvi možen tekst na 500 straneh – do danes sem lahko napisal samo tekste, ki niso bili sestavljeni, kot so *Moje hiše*, ki so sestavljene. Merilo je *Golobar* (137 strani), toliko človek lahko napiše med letnim dopustom. Po letu 1991 sem vse redne dopuste »zapravil«, da sem lahko na novo ali do konca napisal, kar sem hotel napisati.

HORVAT: Te v sami kulturi ne vznemirja več toliko stvari kot doslej, ne boš pogrešal možnosti za svoje komentarje?

HUDEČEK: Zakaj kulture ne bi več komentiral? Seveda, če bodo na TV komentarje sploh še dovolili! A doslej vse kaže, da jih bodo.